

Луцик В.В.,

*кандидат юридичних наук, доцент
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
(м. Львів, Україна)*

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю ЯК СПОСІБ ГУМАНІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ УКРАЇНИ

Правоохоронні структури та інші органи слідства відіграють важливу роль на службі у суспільства, забезпечуючи запобігання злочинам та захист прав людини. В той же час, широко відомий той факт, що ризик катувань та неналежного поводження найвищий в перші години тримання під вартою в правоохоронних органах. Проведення інтерв'ю входить до ключових повноважень правоохоронних органів. Мета інтерв'ю - отримати точну і надійну інформацію для встановлення істини щодо подій, стосовно яких проводиться розслідування. Отримана під час інтерв'ю інформація є невід'ємною складовою кримінального процесу і впливає на результати, достовірність і справедливість процесу в цілому. Тим не менш, опитування, особливо допит підозрюваних, супроводжується невід'ємними ризиками погроз, примусу, або неналежного поводження [1].

Можна виокремити наступні передумови запровадження процесуального інтерв'ю у міжнародній практиці:

- поліція, працівники правоохоронних органів зобов'язані поважати і захищати гідність, фізичну та психічну недоторканість усіх осіб залучених до кримінального провадження в ході допиту;
- існування «традицій зізнання», які стимулюють зловживання;
- зловживання та методи примусу виявляють ненадійну інформацію.
- з точки зору прав людини, слідче інтерв'ю допомагає поліцейським реалізовувати принцип презумпції невинуватості;
- зміна мислення правоохоронців, що використання тортур та зловживань є непродуктивним;

- слідче інтерв'ю допомагає спілкуванню та надходженню великого потоку інформації, і як наслідок цього ефективному розкриттю злочину.

Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що процесуальне інтерв'ю є набагато більш ефективним методом отримання надійної та достовірної інформації від підозрюваного, свідка та потерпілого щодо обставин вчиненого кримінального правопорушення, ніж «звичайний» допит. Однак, ефективність його проведення напряму залежить від рівня професійної підготовки поліцейського, розвитку його/її комунікативних навичок, аналітичних навичок тощо, а також організації усієї системи розслідування в цілому.

Мета процесуального інтерв'ю полягає в тому, щоб отримати точну, надійну та достовірну інформацію, однак ця інформація не повинна підтверджувати припущення прокурора, слідчого, поліцейського про те, що сталося чи примусити підозрюваного надавати інформацію або зізнання [2]. Процесуальне інтерв'ю є засобом запобігання проти неправдивих зізнань та помилок у правосудді. Цей метод спрямовує поліцейських на проведення систематичних всебічних інтерв'ю, запобігаючи поширенням підводним каменям, пов'язаними з передчасними висновками. Не менш важливим є те, що процесуальне інтерв'ю допомагає спілкуванню та потоку інформації, і як наслідок, розкриттю злочину. З точки зору прав людини, слідче інтерв'ю допомагає працівникам правоохоронних органів реалізовувати принцип презумпції невинуватості [3].

В процесі пошуку достовірної і надійної інформації для встановлення істини особа, яка проводить інтерв'ю, повинна за допомогою засобів розслідування:

- зібрати всі наявні докази у справі до початку інтерв'ю (зв'язок з іншими слідчими діями)
- підготувати і спланувати інтерв'ю на основі доказів (систематична та ґрунтовна підготовка)
- продемонструвати професійне, справедливе ставлення і повагу під час інтерв'ю
- встановити і підтримувати контакт з особою (для зменшення відчуття занепокоєння, злості або стресу та уникнення маніпуляцій, які спрямовані на отримання зізнання, і можуть становити примусові дії або неналежне поведіння)

- дати можливість особі представити вільний виклад подій
- використовувати відкриті питання і методики активного слухання (уникати навідних або складних змістовно чи структурно питань, які можуть негативно вплинути на нервову активність або пам'ять особи, або призвести до зізнань проти волі особи)
- оцінити виклад подій, наданий особою, і співставити дані з отриманою раніше інформацією або доказами (перевірити альтернативні гіпотези, провести стратегічне зондування версії опитуваної особи)
- оцінити кожне інтерв'ю з огляду на необхідність вдосконалення і розвитку додаткових навичок.

Основною передумовою запровадження процесуального інтерв'ю є зміна правосвідомості правоохоронців, переорієнтація їх від отримання зізнань, часто під примусом до отримання великого обсягу доказової інформації, забезпечення в ході інтерв'ю процесуальних гарантій передбачених чинним законодавством. Запровадження процесуального інтерв'ю у вітчизняний кримінальний процес дозволить забезпечити права учасників процесу під час отримання від них показань, ефективно реалізовувати засаду презумпції невинуватості в ході досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Interim report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degradin g treatment or punishment // <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/250/31/PDF/N1625031.pdf?OpenElement>.
2. Haney C., Roller A. Investigative Interview Techniques // <https://www.duffandphelps.com/-/media/assets/pdfs/publications/disputes-and-investigations/investigative-interview-techniques.ashx>.
3. Investigative interviewing for criminal cases // https://cti2024.org /content/docs/CTI-Training_Tool_1-Final.pdf.